

Jean Jaures

Tanskan huomatuimmassa porvarillisessa sanomalehdessä "Politikenissä" kirjoittaa kuuluisa kirjallisuusarvostelija ja puhuja George Brandes äskettäin murha-

tusta maailmanmaineen saavuttaneesta ranskalaisesta sosialidemokraatista Jean Jaures'ista m. m. seuraavaa:

Hänen murhansa on merkinä

siitä mitasta, minkä kansalliskiihko Ranskassa (kuten muuallakin) on saavuttanut. Hän on kaatunut 1914:n Europan sotavimman uhrina. Hän palasi Brysselin sosialistikokouksesta, jossa hän (kuten muutkin osanottajat) oli puhunut kansojen välisen rauhan puolesta ja — vaikkakin turhaan — pannut puolueensa nimessä vastalauseen sota vastaan.

Jaures oli Ranskan täysipitoinen sanan mies, synnynnäinen kansanpuhujana. Hänellä oli ääni kuin tuomiopölvän pasuunan; sen metallisointu sai sydämet sykkähämään ja ikkunat helisemään. Hän ei käyttänyt sitä sanottavan taidokkaasti, ei alkanut hiljaisesti saadakseen kuulijansa tarkkaamaan, vaan antoi sen heti kuulua täydessä voimassaan. Koko hänen olemuksensa yleensä uhkui ensi sijassa voimaa, suuri ja kookas kuten hän oli. Hänessä oli jotain raskasta, mutta ei vähimmäskään määrässä karkeaa.

Hän muistutti kulmikkundesaan ja puhujana äänivaroissaan Gambettaa. Hän oli kaunopuhuja tämän vertainen. Kuitenkin Jaures, joka oli alkanut filosofian professorina (kun taas Gambetta alkoi asianajajana), oli enemmän filosofinen kuin Gambetta, enemmän opastava, vähemmän kuumaverinen. Gambettan puheet eivät ole oikeuksissaan painettuina, mutta haltioivat kuulijan.

Kun Jaures kamarissa puhui lavalta, puhui hän erittäin hi-

taasti, löi ikäänkuin joka sanan mitaliksi, mutta antoi kuitenkin mykkäin e-äänteitten kuulua (kuten tehdään runoa lausuttaessa Theatre Francais'essa ja Odeonissa). Hänen tapoihinsa kuului pysähtyä, jos hänet keskeytettiin. Jos kamarin jäsenet alkoivat meluta hänen puheensa johdosta, vaikenä hän, asetti kätensä ristiin, odotti kunnes melu oli asettunut, toisti sitten sana sanalta lauseen, joka melun oli aiheuttanut, ja jatkoi häiriintymättömänä ja tyynenä samassa liitaussa tempossa.

Hänellä ei koskaan ollut muistuttimia edessään. Hän näytti aina uupimähkään tekaisevan kuvarikkaan kielensä. Mutta se olikin näennäistä. Hänen tapanaan oli aina vahvasti muovata puheen ratkaisevimmat osat sen tukipisteiksi ja näiden osien lomassa hän silmänräpäyksessä kykeni esittämään, mitä mielijohde ja tilanne hänelle neuvoivat. Hänen olentonsa kunnioittavuus ja vakavuus muodosti taustan. Hänen ihmisrakkautensa, hänen perinpohjainen filosofinen sivistyksensä antoi esitelmälle liikevoiman ja painolastin. Hänen voimakkaasti hyökkäävä ja iskevä puhujatemperamenttinsa pani kaikki hänen keinonsa liikkeelle.

Milloin hän esiintyi puhujana, ei kamarin lavalla, vaan jossain lavalla sellaisella kuin Trocaderon, käytti hän, kuten katoliset papit Neapolin kirkoissa, tätä lavaa pitkin pituuttaan, ei seisonut,

vaan asteli herkeämättä edestakaisin ja puhui, seisahtui vain silloin tällöin, vääntelihe ja kääntelihe kaikille puolille ja puhui edelleen. Hän kulki pää nojassa kuin jättioinas, valmiina karkaamaan näkymättömän vihollisen kimppuun. Kuitenkin silloinkin, kun hän noin näennäisesti päästi kaunopuheisuutensa valloilleen ja hänen esitelmänsä oli myrskyä, oli hänen puhetyylissään lauseliitoksia, joitten arkkitehtuuri oli ilmeinen, rikas ja sopusuhtainen, aina varma, pingottamatta koHoava, liioittelutta paisuva. Jaures oli klassikko.

Niin uhkuva kuin Jaures olikin puhujana, oli hänen hyvää kasvatasta ilmaiseva esiintymisensä jokapäiväisessä elämässä mallikelpoinen. Hän kyseli mieluummin kuin kertoi. Kun muistelee häntä, ajattelen mielihalulla muuatta pientä päivällistä, jolle hän kerran v. 1904 minut kutsui. Pöydässä istui ainoastaan neljä: Jaures, Briand, Viviani (kaksi viimeainiuttua ministeripresidenttejä) ja minä. Silloin olivat Briand ja Viviani vielä uskollisia sosialisteja ja kumpikin Jaures'in "L'Humanite'n" aputoimittajia. Pitkän pöytäkeskustelun kestäessä ilmaisi jokainen omituisuutensa: Jaures rohkeutensa ja vilpittömän rakkautensa ihmiskuntaan, Briand älykkyytensä ja joustavan teräväjärkisyytensä, Viviani korsikalaisen, mutta tasa-painoisen luonteensa ja vankan kuntosensa.

Kun Jaures pari vuotta sitten oli täällä Köpenhaminassa sosialistikongressissa, olivat entiset ystävät muuttuneet hänen kiivaiksi vastustajikseen. Jaures'ia mahtoi silloin ihmetyttää yleisön tietämättömyys Ranskan sisäisistä cloista, kun hänen huomionsa kiinnitettiin erääseen sanomalehtipilaan, että Aristide Briand oti si lähettänyt kongressille veljellisen tervehdyksensä.

Jaures on valtiollisella urallaan liikkunut oikealta vasemmalle — hän oli alkuaan tuloveron vastustaja — ja vasemmalta äärimmäiseen vasemmistoon. Jos otetaan huomioon vain hänen oppinsa, näyttää hän äärimmäisyyksiin meneväitä politikolta. Hän halveksi Ranskan liittoa venäläisen despotismin kanssa; hän halveksi sotaa, toivoi, että se voitaisiin estää, jos köyhälistö kaikissa maissa panisi vastalauseen. Mutta luonteeltaan hän ei ollut kumouksellinen, pikemmin maltillinen ja sisimmästään käytännöllisten reformien mies, opportunisti, joka aina tahtoi odottaa otollista hetkeä ja jonka olosuhteet ja ympäristö pakottivat toisinaan lausumaan ajatuksensa kiihtyneemmin kuin hän itse tunsi taikka ajatteli. (Hän oli esim. niin kauan kuin mahdollista Ranskan ja paavinvallan väliennon vastustaja.) Niinpä hän joskus joutuikin äänestyksessä häviölle ja hänen täytyi puolustaa sitä kantaa, jota hän puolueessaan oli vastustanut.

Mutta hän uskoi tulevaisuuteen ja sellaisena hän oli täysin rehellinen. Hän uskoi omaisuusolojen pikaiseen uudestajärjestykseen; hän uskoi mahdollisuuteen, että maailmanrauha on säilytet-

tävissä työväenpuolueiden yhteenliittymisen avulla. Hän uskoi ihmiskunnan järkeen.

Mies rukka, sen hän sai sovittaa verellään.

Iske orja

Iske orja sortajaasi
jok' on osan vienyt sulta,
iske eestä isänmaasi,
jotta säiläs iskee tulta!
Iske, iske, kosta, kosta,
ihmiseksi itses nosta!

Iske orja, jotta mieron
välttäisivät harmaat hapset,
jotta yhteiskunnan kieron
kumossa sais nähdä lapses!
Iske jotta hajoo hauras,
sijaan kasvaa kansa vauras!

Iske orja, jotta työsi
toisi sulle siunausta,
jotta päivään päättyis yösi
loisi rintaas lohdutusta!
Iske, iske, syvään kalpa
jotta onnes särkyis salpa!

Iske orja, vaikk' on kuokka
kytkettynä käsihisi,
iske jotta työläisluokka
korkeammalle ylenisi!
Iske auki onnen ukset,
jotta haihtuis huokaukset!

Tiedonkirves iske orja
säälimättä sortajaasi!
Ojenna jo varsi norja,
jossa vain on tuki maasi!
Maasi nosta isänmaaksi,
kansallesi ainiaaksi!

Iske, taikka isketyksi
tulee koko orjasuku!
Iske, iske, vaikk' oot yksi,
toisetkaan ei enään nuku!
Iske toisten kera syvään,
aukaise tie kansan hyvään!

Jussi Raitio.

Suomi, 7—7—14.

